

Enrico Deiacco

Experimentell och entreprenöriell policy – ett lyft för svensk innovationskraft?

Entreprenörskapsforum bidrar till att skapa så goda förutsättningar som möjligt för entreprenörskap, innovation och samhällsutveckling i Sverige. Det gör vi genom att ge landets beslutsfattare förutsättningar att ta välgrundade beslut baserade på aktuell forskning. Därför inleder vi nu en serie av krönikor baserade i aktuell och internationell entreprenörskapsforskning. Först ut är forskningsledare Enrico Deiacco som har tankar kring hur Sverige kan lyfta sin innovationskraft efter att den omedelbara ekonomiska krisen ebbat ut!

Vad leder innovationsfrämjande åtgärder till?

Att tala om innovationspolitik blir lätt en abstrakt övning, eller till och med rent önsketänkande, eftersom målet är att främja utvecklingen av något vi ännu inte känner till. Det är precis därför det behövs en tydligare diskussion om politikens förutsättningar för att öka Sveriges innovationskraft. Ett första inlägg i en sådan diskussion är att ta avstamp från det vi faktiskt vet om skillnader i innovationsfrämjande åtgärder.

Här får vi mest pang för pengarna

Titta på tabellen nedan! Den sammanfattar den internationella forskningen om effekterna av olika innovationspolitiska insatser och instrument.¹ Störst nettoeffekt har

---

1 Bloom, Van Reenen, J and Williams, H, 2019, Toolkit of Policies to Promote Innovation, Journal of Economic Perspectives, Vol 33, No. 3, Summer 2019 (ss.163-84).

skatteavdrag för investeringar i FoU (särskilt för små och medelstora företag) och för högutbildad arbetskraftsinvandring. Lägst har instrument som samlas under paraplybegreppet uppdrags- och utmaningsdrivna insatser ("mission-oriented") och så kallade patentboxar, där nettoeffekten till och med kan vara samhällsekonomiskt negativ. Vilka insatser är givet detta samhällsmotiverade i Sverige?

Resultat på kort eller lång sikt?

Utöver effektens storlek är det också relevant att studera effektens tidshorisont. Utbildning av forskare, tekniker och ingenjörer (STEM) har störst effekt på lång sikt medan skatteavdrag för små och medelstora företag endast har effekter på kort sikt. Samhällsekonomiskt motiverade insatser?

Det finns alltid en risk att offentliga stöd och subventioner attraherar aktörer som ändå skulle ha investerat i FoU eller andra aktörer som lobbar för sina specifika ändamål, vilka kan vara mer eller mindre samhällsekonomiskt motiverade. Ett syfte med sammanställningen, enligt forskarna, har därför varit att ge en överblick av vad och hur mycket en aktör i främjarsystemet kan förvänta sig av olika typer av innovationssatsningar. Det kan bidra till att minska risken för att högljudda aktörer får mer bidrag eller att främjandet lägger grunden för det som William Baumol kallar improduktivt eller rent av destruktivt entreprenörskap.

Innovation Policy Toolkit

Policy	Quality of evidence (1)	Conclusiveness of evidence (2)	Net benefit (3)	Time frame (4)	Effect on inequality (5)
Direct R&D grants	Medium	Medium	☺☺	Medium run	↑
R&D tax credits	High	High	☺☺☺☺	Short run	↑
Patent box	Medium	Medium	Negative	NA	↑
Skilled immigration	High	High	☺☺☺☺	Short to medium run	↓
Universities: incentives	Medium	Low	☺	Medium run	↑
Universities: STEM supply	Medium	Medium	☺☺	Long run	↓
Trade and competition	High	Medium	☺☺☺☺	Medium run	↑
Intellectual property reform	Medium	Low	Unknown	Medium run	Unknown
Mission-oriented policies	Low	Low	☺	Medium run	Unknown

Anm: This is our highly subjective reading of the evidence. Column 1 reflects a mixture of the number of studies and the quality of the research design. Column 2 indicates whether the existing evidence delivers any firm policy conclusions. Column 3 is our assessment of the magnitude of the benefits minus the costs (assuming these are positive). Column 4 delineates whether the main benefits (if there are any) are likely to be seen in the short run (roughly, the next three to four years) or in the longer run (roughly ten years or more); NA means not applicable. Column 5 lists the likely effect on inequality.

Näringspolitik och främjande för 40 miljarder

Beroende på hur man räknar är kostnaderna för näringspolitiska insatser i Sverige närmare 40 miljarder kronor varav de innovationspolitiska insatserna utgör cirka 11 miljarder kronor per år. Siffrorna brukar leda till braskande rubriker som att "Staten bränner 40 miljarder om året på företagsstöd som varken ger högre tillväxt eller ökad sysselsättning. Nästan lika mycket som vad rättsväsendet, där polisen ingår, kostar"².

2 <https://www.svd.se/de-samsta-foretagen-soker-mest-bidrag>

Den amerikanska studien erbjuder en nyansering av denna alltför pessimistiska slutsats men också en diskussion om innovationspolitikens utformning.

Förbättrade ramvillkor eller subventioner?

Teknisk utveckling och innovation sker ofta i nära samspel mellan företag, akademi och offentliga aktörer. Utmaningen är att å ena sidan definiera och utforma insatser som verkligen är marknadskompletterande och som träffar rätt målgrupp och att det – å andra sidan - går att koordinera dessa instrument med varandra för att få ett sammanhållet innovationspolitiskt ramverk.³ De (få) svenska och internationella undersökningarna av enskilda insatser för att främja innovationsförmåga och tillväxt visar på såväl positiva som negativa effekter, men de negativa dominerar.⁴ Vad det beror på är osäkert. Är stödprogrammen för bidragen för små eller är de feldesignade? Är förbättrade ramvillkor en bättre väg att gå än att välja subventionsvägen? Dessa frågor saknar idag svar, för att kunna besvara dem måste vi ta hänsyn till helheten: Inriktar sig alla instrument på samma aktörer? Hur ser balansen mellan kortsiktiga och långsiktiga insatser ut?

Behov av utvärdering och experiment

Det finns särskilt starka skäl att lyfta dessa frågor i en liten, högteknologisk och exportberoende ekonomi som den svenska. För det första vet vi inte om de faktiska tillväxteffekterna av de näringspolitiska insatserna. För det andra är närings- och innovationspolitiken mycket mindre utvärderad med moderna vetenskapliga metoder än vad exempelvis arbetsmarknadspolitiken är. Det finns få, om än några, studier där man använt sig av den typ av experimentella metoder som belönades med årets ekonomipris till Alfred Nobels minne.

Det sker fler nyfikna initiativ internationellt av att stödja och finansiera FoU och använda de moderna experimentella metoderna. Den engelska tankesmedjan NESTA har 168 internationella projekt där nya innovationspolitiska insatser prövas, dock inga i Sverige. I Nya Zeeland har man, utifrån vissa kvalitetskriterier, experimenterat med att slumpmässigt lotta ut forskningsstöd till aktörer som klarar av en första gallring, bland annat för att främja ny och risktagande forskning⁵.

Tre villkor för experiment och entreprenörskap inom innovationspolitiken

Entreprenörskapsforums konkurrenskraftsrapport 2018 slog ett slag för behovet av att experimentera mera – men särskilt mycket har det inte blivit. Givet den rådande snabba tekniska och digitaliserade förändringstakten ställs ökade krav på att politik och beslutsfattare följer med i utvecklingen.

Det borde finnas utrymme för en svensk innovationspolitik som tar spjärn mot digitaliseringen för att främja experiment, innovation och entreprenörskap. En sådan politik måste dock uppfylla tre villkor:

-
- 3 Se exempelvis Braunerhjelm, Pontus, Klas Eklund och Magnus Henrekson (2020), Ett ramverk för innovationspolitiken – Hur göra Sverige mer entreprenöriellt?. Stockholm: Samhällsförlaget.
  - 4 Deiaco E & Tingvall P (2017) Swedish innovation policies – Design, selection and evaluation. 130th meeting of the committee of industry, innovation and entrepreneurship. Room Document No. 3. Paris: OECD Directorate for Science, Technology and Innovation.
  - 5 <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0039368118300190>

- 1) Innovatörer och entreprenörer måste få utrymme att testa och utföra experiment inom de system de innoverar för. Ett exempel är ett försök med självkörande bussar i Kista som idag har lett till verksamhet i större skala. För detta krävs verktyg för att göra undantag från existerande lagar och regelverk. En standardiserad process för fler och större sådana experiment behövs inom fler sektorer i framtiden.
- 2) Stöden, och särskilt de policyprocesser som krävs för att möjliggöra experiment, måste utvärderas löpande för att avvecklas eller förbättras.
- 3) Stöd till innovatörer och entreprenörer måste använda samma tidsskala som det digitala entreprenörskapet, vilket inte sällan betyder att politiska processer behöver bli snabbare och mer flexibla.

Även om, eller på grund av att, innovationspolitik syftar till att främja det okända måste det politiska ramverket vara tydligt och balanserat med avseende på aktiviteter och tidshorisonter, men också utvärderingsbart och anpassningsbart. Är svensk innovationspolitik det? Vet vi ens om det är det? En möjlig slutsats av studien, som borde stämma till eftertanke, är att åtgärder med låg grad av politisk verksamhetsstyrning förknippas med högre avkastning medan mer politiskt styrda åtgärder förknippas med lägre eller negativa effekter.

Enrico Deiacco

Forskningsledare Entreprenörskapsforum
och affilierad forskare KTH

enrico.deiaco@entreprenorskapsforum.se

Tel 076-884 57 83

WWW.ENTREPRENORSKAPSFORUM.SE